

Hukuk Bülteni

Uyuşmazlıkların Çözümü | Türkiye | Ekim 2019

YARGI REFORMUNUN İLK PAKETİ NELER GETİRİYOR?

Yargı Reformu Strateji Belgesi kapsamında düzenlemeler içeren Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ("**Kanun**") 24 Ekim 2019 tarihli ve 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle yargı reformunun ilk paketi yasalaşmıştır. Bu yazıda Kanun'un beraberinde getirdiği yeniliklere kısaca değinilmektedir.

Pasaportları İptal Edilmiş Olanlar ile Haklarında Pasaport Verilmemesine Yönelik İdari İşlem Tesis Edilmiş Olanlara Pasaport Verilmesi

Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum, grup ya da terör örgütlerine üyeliği, iltisakı ya da bunlarla irtibatı nedeniyle, belirtilen kanunlar uyarınca pasaportları iptal edilenler ve haklarında pasaport verilmemesine yönelik idari işlem tesis edilmiş olanlar, başvuruları halinde kolluk tarafından yapılacak araştırma neticesinde pasaport alabilecektir. Ancak bu kişilerin haklarında aynı nedenlerden dolayı devam etmekte olan herhangi bir adli soruşturma ya da kovuşturma bulunmaması ve ayrıca başlatılan hukuki süreçlerde haklarında kovuşturmaya yer olmadığına, beraatine, ceza verilmesine yer olmadığına, davanın reddine veya düşmesine karar verilmiş olması şartı aranmıştır. Mahkumiyet kararı bulunanların ise cezalarının tümüyle infaz edilmiş veya ertelenmiş ya da hükmün açıklanmasının ertelenmesine karar verilmiş olması gerekmektedir.

İdari Yargılama Usulünde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma Yapılması

Adli yargıda olduğu gibi idari yargılama usulünde de duruşmaların ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı, İdari Yargı Ön Sınavı ve Hukuk Fakültesi Mezunu Olmayanların İdari Yargı Hakimliği Adaylığının Sınırlandırılması

Hukuk fakültesi mezunlarının avukatlık veya noterlik stajına başlamaları veya Adli veya İdari Hakim Adaylığı Yazılı Yarışma Sınavı'na girebilmeleri için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'nda; hukuk fakültesi mezunu olmayanların ise İdari Yargı Hakim Adaylığı Yazılı Yarışma Sınavı'na girebilmeleri için İdari Yargı Ön Sınavı'nda 100 puan üzerinden en az 70 puan alarak başarılı olmaları gerekecektir. İdari yargı hakimliği adaylığına hukuk fakültesi mezunu olmayanlar arasından atanacak kişilerin sayısı, toplam aday sayısının %20'sini geçemeyecektir.

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı yılda en az bir defa, İdari Yargı Ön Sınavı ise iki yılda en az bir defa yapılacak olup, çoktan seçmeli en az 100 soru sorulacaktır.

Sınavlarda başarılı olma şartı, ilgili fakültelere 2020-2021 döneminde kayıt yaptıran öğrencilerden başlayarak uygulanacaktır.

Bölge İdare Mahkemelerince Verilen Kararlar Arasındaki Aykırılık ve Uyuşmazlıkları Giderme Görevinin Danıştay İdari veya Dava Daireleri Kurullarına Verilmesi

Mevcut düzenlemede bölge idare mahkemelerince verilen kararlar arasındaki çelişkileri giderme istemleri Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'na iletilmekteydi. Kanun'un getirdiği değişiklikle, bu istemler Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurulu'na iletilecek ve ilgili kurulca üç ay içerisinde karara bağlanacaktır.

Avukatların Hususi Damgalı Pasaport Almaya Hak Kazanmaları

Baro levhasına yazılı olan ve en az 15 yıl kıdemi bulunan avukatlara belirli şartlarla hususi damgalı pasaport verilebilecektir. Hak sahiplerinin eş ve çocukları da hususi damgalı pasaport alma hakkından yararlanabilecektir.

Haber Verme Sınırlarını Aşmayan Açıklamaların Suç Oluşturmaması

Terörle Mücadele Kanunu kapsamında haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri hakkının kullanılmasıyla yapılan düşünce açıklamaları suç teşkil etmeyecektir.

Aile Mahkemelerinde Görev Yapan Uzmanların Görevlendirilme Usulü

Aile mahkemelerinin bünyesinde görev yapan pedagog, psikolog ve sosyal çalışmacı uzmanların mahkeme bünyesine atanmaları usulünden vazgeçilmiştir. Bu uzmanlar, adliyelerde kurulacak müdürlükler bünyesine alınmıştır. Düzenleme, 24 Nisan 2020 tarihinden itibaren uygulanacaktır.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

Türk Ceza Kanunu Kapsamında Ön Ödemenin Taksitlendirilmesi ve Kapsamının Genişletilmesi

Cumhuriyet savcısı, failin on günlük süre içinde talep etmesi halinde, ön ödeme tutarının birer ay arayla üç eşit taksit halinde ödenmesine karar verebilecektir. Taksitlerin zamanında ödenmemesi halinde ön ödeme hükümsüz kalacak ve soruşturmaya devam edilecektir. Kanun'da ön ödeme kurumunun kapsamına Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'ndaki bazı suçlar ile Dernekler Kanunu'ndaki bazı suçlar eklenmiştir.

Tutukluluk Sürelerinin Düşürülmesi

Soruşturma evresinde tutukluluk süresi, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen suçlar bakımından altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlar bakımından ise bir yılı geçmeyecektir. Türk Ceza Kanunu'nda Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar, Milli Savunmaya Karşı Suçlar, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk bölümleri altında tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yer alan suçlar bakımından tutukluluk süresi en çok bir yıl altı ay olup gerekçesi gösterilmek kaydıyla bir yıl uzatılabilecektir.

Bu süreler, 15 yaşından küçüklerin işlediği suçlar bakımında yarı oranında, 18 yaşında küçüklerin işlediği suçlar bakımından ise dörtte üç oranında uygulanacaktır.

Tutukluluk sürelerinin düşürülmesine ilişkin düzenleme, 24 Ocak 2020 tarihinden sonra uygulanmaya başlayacaktır.

Üç Yıl ve Üç Yıl Altı Hapis Cezasını Gerektiren Suçlar Bakımından Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi konusundaki, işlenen suçun bir yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektirmesine dair üst sınır üç yıla çıkarılmış ve suçun soruşturulması ve kovuşturulmasının şikayete tabi olması şartı kaldırılmıştır. Ayrıca "suçun işlenmesiyle mağdurun uğradığı zararın giderilmesi" bakımından zararı tespit yetkisi Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Bu kapsam dışında bırakılan suçlar Kanun'da belirtilmiştir.

24 Ekim 2019 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş dosyalarda kamu davasının açılmasının ertelenmesine ilişkin yeni düzenleme uygulanmayacaktır.

Ek olarak üç yıllık üst sınır, 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından beş yıl olarak uygulanacaktır.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

İddianamenin İadesi Sebeplerinin Genişletilmesi

Suçun sübutuna doğrudan etki edecek delillerin toplanmadan iddianamenin hazırlanması, iddianamenin iadesi sebebi sayılacaktır. Yalnızca delillerin toplanmış olması yeterli olmayıp iddianame düzenlenmeden önce kovuşturma şartlarının da sağlanmış olması gerekecektir. Ek olarak Kanun'un getirdiği bir diğer yenilik olan seri muhakeme usulüne tabi suçlar bakımından, bu usulün uygulanmamış olması halinde de iddianamenin iadesi yoluna gidilecektir.

Mağdur Haklarının Genişletilmesi

Soruşturma veya kovuşturma evresinde, davanın nakli ya da adli tıp işlemleri sebebiyle yerleşim yeri dışında bir yere gitmesi gereken mağdurun konaklama, beslenme ve ulaşım giderleri Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır.

Özellikle cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı kapsamındaki yargılamalarda, Cumhuriyet savcısı veya hakim tarafından mağdurun ifade ve beyanlarının özel ortamda alınması gerektiği ya da şüpheli veya sanık ile yüz yüze gelmesinin sakıncalı bulunduğu durumlarda, bu işlemler özel ortamda uzmanlar aracılığıyla yapılacaktır. Bu usulün uygulanması için kurulacak merkezler, en geç 1 Eylül 2020 tarihine kadar faaliyete geçecek, bu tarihe kadar mevcut uygulamaya devam edilecektir.

İşlemler sırasında görüntüler kayda alınacak ve dava dosyasında saklanacaktır. Bu kayıtların hukuka aykırı olarak başkalarına verilmesi ya da ele geçirilmesi, Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanan "verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" suçunun nitelikli halini oluşturacaktır.

Seri Muhakeme Usulü

Kanun'da sayılan katalog suçlar bakımından, soruşturma evresinin sonunda kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde, seri muhakeme usulü uygulanabilecektir. Böylelikle asliye ceza mahkemesinin görev alanına giren suçların önemli bir kısmı seri muhakeme usulü kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda, Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri şüpheliyi seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirecek ve Cumhuriyet savcısı şüpheliye bu usulün uygulanmasını teklif edecektir. Şüphelinin seri muhakeme usulünün uygulanmasını müdafii huzurunda kabul etmesi halinde Cumhuriyet savcısı, ilgili suçun tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği cezadan yarı orandan indirim uygulayarak yaptırımı belirleyecektir.

Cumhuriyet savcısı seri muhakeme usulünün uygulanmasını görevli mahkemeden talep edecek, mahkeme şüpheliyi müdafii huzurunda dinledikten sonra seri muhakeme usulünün uygulanmasına karar verip Cumhuriyet savcısı tarafından belirlenen yaptırım doğrultusunda hüküm kuracak; aksi kanaatteyse talebi reddederek soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderecektir.

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

Seri muhakeme usulünün uygulanması durumunda koşulları bulunması halinde; şüpheli hakkında belirlenen yaptırımın seçenek yaptırımlara dönüştürülmesi, ertelenmesi ya da hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi de mümkün olacaktır.

Seri muhakeme usulü yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağırılık ve dilsizlik hallerinde; suçun iştirak halinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi halinde; adreste bulunmama, yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması halinde uygulanmayacaktır.

Seri muhakeme usulüne ilişkin hükümler 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren uygulanacaktır. 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda bu usul uygulanmayacaktır.

Basit Yargılama Usulü

Asliye ceza mahkemesinin görev alanına giren ve yaptırım olarak adli para cezası veya üst sınırı iki yıl ya da daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda iddianamenin kabulünden sonra basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilecektir. Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde mahkeme iddianameyi sanık, mağdur ve şikayetçiye tebliğ edecek ve beyan ve savunmalarını 15 gün içinde yazılı olarak bildirmelerini isteyecektir.

Beyan ve savunmaların sunulması için verilen süre dolduktan sonra asliye ceza mahkemesi, duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararlarından birine hükmedebilecektir. Mahkumiyet kararı verildiği durumda, dörtte bir oranında indirim uygulanacaktır.

Ayrıca koşulları bulunması durumunda kısa süreli hapis cezaları seçenek yaptırımlara çevrilebilecek, hapis cezası ertelenebilecek, sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması halinde hüküm açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilecektir.

Basit yargılama usulü yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağırılık ve dilsizlik hallerinde; soruşturma ve kovuşturmanın izne ya da talebe bağlı olduğu suçlar hakkında; bu usul kapsamına giren bir suçun, kapsama girmeyen bir suçla birlikte işlenmiş olması halinde uygulanmayacaktır.

Basit yargılama usulü uyarınca verilen hükümlere karşı itiraz yolu açık olup, itiraz usulü Kanun'da ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Basit yargılama usulüne ilişkin hükümler 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren uygulanacaktır. 1 Ocak 2020 tarihi itibarıyla kovuşturma evresine geçilmiş, hükme bağlanmış veya kesinleşmiş dosyalarda bu usul uygulanmayacaktır.

Uzlaştırma Kapsamındaki Suçların Genişletilmesi

Uzlaştırma kapsamına giren bir suçun bu kapsama girmeyen başka bir suç ile birlikte işlenmiş olması durumunda uzlaştırma hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin düzenlemeye, "suçun aynı

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

mağdura karşı işlenmiş olması" şartı eklenmiştir. Böylelikle, farklı mağdurlara karşı işlenen suçlar bakımından kısıtlama kaldırılmıştır. Ayrıca, uzlaştırma işlemlerinin sonuçlandırılması için verilebilecek uzama süresi de artırılmıştır.

Uzlaştırmaya tabi suçlar kapsamına iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, güveni kötüye kullanma ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçları da eklenmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairelerinin Duruşma Açmaksızın Esastan Ret Kararı Verebileceği Kararların ve Bozma Yetkisinin Kapsamının Genişletilmesi

Cezayı kaldıran, cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler ya da şahsi cezasızlık sebeplerine bağlı olarak daha az ceza verilmesini; ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesini gerektiren hallerde duruşma açmaksızın hukuka aykırılığın giderilerek istinaf başvurusunun reddine karar verilebilecektir. Bu kararın verilmesi, ancak başka bir araştırmaya gerek olmayan hallerle sınırlı tutulmuştur.

Ayrıca, soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmemesi; ön ödeme ve uzlaştırma hükmünün uygulanmadığının anlaşılması; davanın ilk derece mahkemesinde görülen bir dava ile yürütülmesinin zorunlu olması hallerinde hükmün bozulmasına ve dosyanın yeniden incelenmek üzere ilk derece mahkemesine gönderilmesine imkân tanınacaktır.

Ceza Yargılamasında İstinaf Aşamasında Uygulanan İstisnai Hükümlerin Kapsamının Genişletilmesi

Bölge adliye mahkemesi tarafından sanık, müdafii, katılan veya vekilinin davetiye tebliğ edilmesine rağmen duruşmaya katılmamaları halinde duruşmaya devam edilebilecek; dava bu kişilerin yokluğunda bitirilebilecektir. Ancak, sanık hakkında verilecek ceza, ilk derece mahkemesinin verdiği cezadan daha ağır ise sanık dinlenmeden karar verilmesi mümkün olmayacaktır.

Ceza Yargılamasında Temyiz Edilebilecek Kararların Kapsamının Genişletilmesi

Kanun'da sayılan katalog suçlar ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kararlar, kesinlik sınırı sınırları altında kalsa bile temyiz edilebilecektir. Böylelikle katalog suçlar, temyiz sınırının istisnasını oluşturacaktır.

Bu düzenleme, 8 Kasım 2019 tarihine kadar talep edilmesi koşuluyla, aynı suçlarla ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilmiş kesin nitelikteki kararlar hakkında da uygulanacaktır.

Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Dairelerinin Kesin Nitelikteki Kararlarına Karşı İtirazların İncelenmesi

Mevcut düzenlemeye göre bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan itirazlar, ilgili ceza dairesi tarafından incelenmekte ve itiraz yerinde görülürse karar düzeltilmekte; aksi halde itiraz reddedilmekteydi. Kanun'un getirdiği yeni düzenlemeyle itirazın yerinde

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

görülmemesi halinde, itirazlar inceleme için Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu'na gönderilecektir. İtiraz yerinde görülmezse Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu'nun vereceği kararlar kesin nitelikte olacaktır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların incelenmesine dair bu usul, 24 Ekim 2019 tarihinden önce itiraz yoluna başvurulup reddedilmiş olan itirazlar hakkında uygulanmayacaktır.

İnfazın Ertelenmesine İlişkin Nedenlerin Genişletilmesi

Mevcut düzenlemede, istinaf veya temyiz incelemesi sonunda verilen kararların sanık lehine olması halinde, bu lehe kararın istinaf ve temyiz isteminde bulunmamış veya kesinlik sınırı nedeniyle bulunamamış diğer sanıklara da uygulanma olasılığı varsa bu sanıklar da verilen karardan yararlanabilmektedir. Kanun'un getirdiği yenilikle, bu durumlarda lehe hükümden yararlanan sanıklar tarafından hükmü veren ilk derece mahkemesinden infazın ertelenmesi veya durdurulmasına ilişkin karar verilmesi istenebilecektir.

İçeriğe Erişimin Engellenmesi Yöntemi

İnternet ortamında yapılan yayınlara erişimin engellenmesine ilişkin kararlar, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım veya bölümle ilgili olarak ve internet sitelerine değil, yalnızca ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilecektir. İnternet sitesinin tümüne erişimin engellenmesi ancak belirli içeriğe erişimin engellenmesinin teknik olarak imkânsız olması veya ihlalin ilgili içeriğe erişimin yasaklanması yoluyla önlenememesi durumlarında mümkün olacaktır.

İLETİŞİM

Av. Begüm Biçer İlikay

bbicer@kolcuoglu.av.tr

Av. Selin Balkır Erçin

sbalkir@kolcuoglu.av.tr

Stj. Av. Aslı Fanus

afanus@kolcuoglu.av.tr